

Tabo~~r~~

BOG

NAROD

DOMOVINA

1979

EL FORTIN

Št. 9

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov ● TABOR je last in vestnik Tabora SPB ● Mnenje Tabora SPB predstavljajo članki, ki so podpisani od glavnega odbora ● Izdaja ga konzorcij. Predsednik: inž. Anton Matičič ● Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila: za lastništvo Ivan Korošec, upravnik Božo Šušteršič.

TABOR is the voice of the Confederation of the United Slovene Anticommunists.

TABOR es el órgano de la Confederación de los Anticomunistas Eslovenos Unidos ● Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158, Bs. Aires, Argentina.

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 33-7213.

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.448.991.

Naročnina: Argentina 5.000 pesov; Južna Amerika 5 dolarjev; Evropa-Avstralija 7 dolarjev; ZDA in Kanada 8 dolarjev (zračno paketi). Letalska naročnina za vse države: 12. dolarjev.

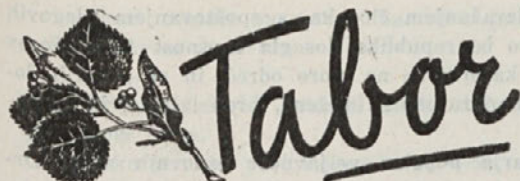
Naročila, reklamacije, nakazila, dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: inž. Anton Matičič, Igualdad 1110, (1655), J. L. Suárez — Bs. As., Argentina
Telefon: 766-7513.

NAŠA NASLOVNA SLIKA

Predvsem pošteno ljudstvo našega podeželja, ki je na svoji koži najbolj krvavo čutilo izdajalsko krvološtvo komunističnega prekucništva prav za časa že itak neznosne tuje okupacije, je videlo v generalu Leonu Rupniku ne samo zaščitnika v stiski, temveč tudi krmarja njegove usode kot naroda. To mu je spontano dokazovalo z navdušenim sprejemom na množičnih protikomunističnih taborih plebiscitarnega leta 1944, kjer mu je tudi izkazovalo iskrene pozornosti, kot je npr. pričujoča slika, ki jo je prejel po taboru v Logatecu in na katere hrbtni strani stoji zapisano: „V SPOMIN SVOJEMU VODITELJU OD MARIJE GORJANC. — LOGATEC, 4.6.44.“

PORAVNAJTE NAROČNINO!

Svobodni sveta,
združite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!

Septiembre 1979

Buenos Aires

September 1979

Construir nuestro futuro

Ante la visita que ha realizado recientemente al país la Comisión Interamericana de Derechos Humanos, el gobierno dio a conocer su posición. Fue expuesta por el ministro del Interior, general Albano Harguindeguy en un documento, en cuya parte final expresa:

“Tal como lo expresara la proclama de los comandantes en jefe de las Fuerzas Armadas, del 24 de marzo de 1976, ‘...por medio del orden, del trabajo, de la observancia plena de los principios éticos y morales, de la justicia, de la realización integral del hombre, del respeto a sus derechos y dignidad...’, la República llegará a la unidad de los Argentinos y a la total recuperación del ser nacional, metas irrenunciables para cuya obtención se convoca a un esfuerzo común a los hombres y mujeres, sin exclusiones, que habitan este suelo.

“Al reafirmar la plena vigencia de los objetivos básicos del Proceso de Reorganización Nacional y reiterar la firme decisión de concretarlos, el Gobierno nacional vuelve a convocar al pueblo de la República para sumarse a la ardua e ingente tarea de construir, unidos y solidarios, nuestro futuro. Un futuro en paz, libertad y justicia, con trabajo y prosperidad.

“Dios Nuestro Señor nos proporcionará el amparo y nos concederá las fuerzas suficientes, si acometemos con decisión la tarea de construir ese futuro que deseamos y merecemos.”

Zgradimo našo bodočnost

Ob obisku Medameriške komisije za človeške pravice, je vlada dala na znanje svoje stališče. To je razložil notranji minister, general Albano Harguindeguy v dokumentu, kjer v zaključnem delu pravi:

„Tako kot pravi proglaš vrhovnih poveljnikov Oboroženih sil, z dne 24. marca 1976, ‘...z redom, delom, z izpolnjevanjem etičnih in moralnih

načel, s pravico, s popolnim izražanjem človeka, s spoštovanjem njegovih pravic in dostojanstva...', tako bo republika dosegla enotnost Argentinecev in obnovila narodno bit, cilji, katerih se ne more odreči in za katerih dosego sklicujemo k skupnemu naporu može in žene, brez izjeme, ki prebivajo na tej zemlji.

Ko državna vlada poudarja popolno veljavnost osnovnih načel Državnega obnovitvenega procesa in potrjuje svojo odločenost, da jih tudi izvede, ponovno sklicuje narod, da se pridruži temu napornemu in ogromnemu delu, da skupno združeni in solidarni, izgradimo našo bodočnost. Bodočnost miru, svobode in pravice, z delom in napredkom.

Bog, naš Gospod, nas bo podprl in dal zadostne moči, če bomo odločno začeli z delom za to bodočnost, ki jo želimo in zaslužimo."

I. K.

OB OBLETNICI

Četrty september: 1946 — 1979.

Prihodnji torek, v zgodnjih jutranjih urah, bo poteklo 33 let...

Pokrit vojaški tovornjak je zavil s ceste in se ustavil v gramozni jami. Izstopili so vojaki z naperjenim orožjem in med njimi na smrt obsojeni, osiveli, toda visoko zravnani slovenski general.

Ozrl se je okoli, kot da išče prijatelja. Pogled mu je obstal tam daleč na zasavskih hribih, kjer se je rožno barval jesenski popoldan. Skoro podzavestno si je pogladil kratko, sivo brado, ki je dajala voščnemu obrazu izraz posmrtné maske. Popravlil si je temen suknjič kakor za srečanje in na ukaz nameril korak po nerodnem, debelem gramozu navzdol proti plitvemu dnu.

Stopal je ponosno, počasi, kot da bi štel korake.

Vsaj en žarek, za edini in zadnji poljub — —

Na dokaj prostranem dnu so obstali.

Tako tesno je med temi peščenimi stenami.

Gori na robu jame so cvetele marjetice — rože za pogreb.

General se je vzravnaval kakor za pozdrav; na čudno svetlem obrazu mu je zaigral nasmeh:

SLOVENIJA, TU SEM IN TVOJ! VZEMI, ČE JE ŠE KAJ, ČESAR ME ŠE NISO OKRADLI!

S koščeno roko si je grabil srce.

Oster udarec v hrbet in zamolkel strel se je uglasil v gramozni jami.

Zamajal se je kakor spodžagan hrast in se zrušil.

Krogla, ki je udarila v hrbet in skozi srce, mu je ranila tudi roko.

Skoki cvetoče marjetice na robu jame je sonce poljubljalo priprte veke mrtvemu generalu. — —

Triintrideset let pozneje. Kako daleč je že vse to in kako blizu je gramozna jama.

Tako je umrl prvi slovenski general.

Kakor so bile vse velike osebnosti v zgodovini narodov — v različnih obdobjih, ali istočasno — različno ocenjene, pa jim je pozneje tok zgodovine dal zasluženost mesto, tako različne ocene delijo tudi velikemu Rupniku.

Smo borci za svobodo domovine. V tem smo si edini in nesporni. Spoštujemo pa vsa mnenja in svojega ne vsiljujemo nikomur.

Naše mnenje iz tistih težkih slovenskih dni pa ne more biti oprto na nek program, ki često ni bil, ali ni mogel biti izvedljiv v praksi. Je skupek realnosti dogodkov, ki smo jih doživeli, živeli in preživeli.

Ko so se tiste cvetne nedelje podirale meje kraljevine Jugoslavije in je okupator vdiral kakor lačna hijena, naš narod ni mogel v inozemstvo, naš narod se ni mogel skriti v podzemlje. Ostal je na mestu, pripravljen ali nepripravljen — na vse.

Ko je bil potem na križ raztegnjen med tri okupatorje in mu je lastni sin-komunist nastavil nož med rebra, ni bilo časa za ugibanje, kaj bi, če ne bi in kako bi biló, če bi ne biló.

Izkopal je zarjavelo mavzerico ter se postavil za svoje in svoje družine življenje.

Niti na um mu ni prišla misel, če bo to prav Anglosaksoncem in tistim, ki so od daleč gledali to krvavo burko nad narodom, okupiranim in ustrahovanim.

In s tem in s takim narodom je tedaj ostal veliki slovenski vladika dr. Gregorij.

Ko smo ob tistem osmem septembru 1943 šli Angležem naproti ter se zabili za grajske zidove, pa so namesto Angležev prišli partizani z Italijani in njihovimi topovi, smo sanjali o slovenskem Alkazarju, namesto, da bi udarili v pijanega sovražnika.

In ponovil se je slovenski Doberdob.

Kar ni ostalo na bojišču, je pogoltnil Jelendol.

V tisti stiski je naš narod potožil s Kristusom na križu: „Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil!“

Tóda dobri Bog se je ozrl na pravičnega Mojzesa in mu poslal pomočnika, da bi z njim reševal Slovenijo, ki je gorela v krvi, umirala v ječah, na tujih frontah, v krematorijih ter bila klavna živina v imenu — „svobode“.

Leon Rupnik — !

Pristal je stari, sivolasi general na prošnjo velikega slovenskega duhovnika Gregorija, ker je videl narodovo stisko. Stopil je na prazno mesto pri krmilu; brez predsodkov, brez oklevanj, brez pogojev.

Slovenska življenja so bila zanj veliko več vredna, kot zmaga zaveznikov!

In iz ostankov legionarjev brez poveljstva je organiziral in ustanovil domobransko vojsko.

Kadar dajemo človeku ali narodu oceno, ne glejmo ga iz perspektive, temveč stopimo v njegov čas.

V tistem „našem času“, ni moglo biti slovenskega naroda brez domobrancev in ni bilo domobrancev brez Rupnika.

Zanj sta bili tedaj le dve oceni: pozitivna — narodova in negativna — sovražnikova.

Takrat, v tistem obdobju je Slovenija potrebovala Rupnika takega, kot je bil; sicer bi slovenski narod končal v prisilnih taboriščih, na sovražnikovih frontah in pod streli Stalinovih hlapcev.

Okupator je hotel narod iztrebiti in OF se je borila: „„„da Slovenija sovjetska velika bodeš ti.““

General Rupnik je s svojo hrabro domobransko vojsko že skoro potemel s partizanstvom in v Slovenijo se je vračal mir, brezskrbnost in pesem.

Ko se je vojna že bližala koncu, je neka domobranska mati dejala svojemu sinu: „Ja, kako pa bo, ko se boste srečali z Angleži?“

Pa ji je odvrnil njen domobranec: „Mama, bodi brez skrbi; saj general Rupnik misli za nas.“

Da, morda je bil edini, ki se ni motil, ker je bil edini, ki ni veroval v albionske mešetarje.

Ko smo šli v drugo Angležem naproti, bi bilo bolje, da bi se ustavili pred Dravo z Rupnikom, z orožjem in — vojska, kot pa da smo šli preko Drave — brez Rupnika, brez orožja in — ujetniki!

In ponovil se je tretji slovenski Doberdob — —

General Rupnik je bil človek zvestobe, mož velike ljubezni do domovine in svoje vojske, zato je hotel deliti usodo z njo.

Grem tja, kamor so šli moji fantje — —

Prostovoljno je šel v roke sovražniku, v strašno zaničevanje, v sadistične muke, v blazno pranje možganov, v ponižanje brez primere in končno v smrt.

Zato je naš simbol!

Simbol, kot so nam naši pobiti bratje, kot nam je simbol junaški upravnik ljubljanske policije dr. Lovro Hacin, kateri je pri razpravi javne-

mu tožilcu v obraz zabrusil: „Kaj pa naši fantje, ki ste jih vi komunisti pobili?“

General Rupnik, dr. Hacin in tisoči naši! — Komunisti so vas pobili, ker ste jim bili živi nevarni. Toda bolj kot živi, ste jim nevarni mrtvi — naši nesmrtni!

Ob vas smo mi živi združeni kljub različnim pogledom; edini kljub diskusijam, edini za idealom, ki je bil vreden vaših silnih žrtev:

BOG — NAROD — DOMOVINA.

Slava vam!

ZA ZGODOVINO

USODNI DNEVI — USODNI KORAKI

(Nekaj gradiva iz arhiva izvirnih dokumentov)

Dnevnik dr. Stanka Kocipra, adjutanta in osebnega tajnika prezidenta generala Leona Rupnika

(Nadaljevanje)

4. maj 1945

Ob 6 zjutraj me zbudi dežurni častnik štaba, ki je telefoniral, da so partizani zasedli Logatec. Pol ure nato je **stot. dr. Stanko Grapar** telefoniral, da naj bi partizani prodirali že tudi proti Vrhniki...

Ko sem mu to sporočil, se je general Rupnik takoj zvezal s štabom. Razen dežurnega častnika tam nikogar!

Klical je Krenerja na stanovanje. Po dolgem zvonjenju se je oglasil. General Rupnik ga je pozval, da se mu takoj javi.¹

Iz kopalnice sem pogledal skozi okno. Videl sem, da so Nemci s strojnimi zasedali vogale vladne palače...

Nisem si mogel razložiti tega dejanja...

Ko sem stopil na hodnik, da bi šel obvestit prezidenta, mi je službojoči policist ves razburjen izročil „Slovenca“ s slavnostno rdečo podčrtano naslovno stranjo: „Združena Slovenija vstaja“.²

¹ Gen. Krener ni prišel ne takoj, ne nikdar več... Takrat namreč general Rupnik še ni vedel, da sam ni bil nič več, Franci — gen. Krener pa vse...

² „Slovenec“, Leto LXXIII, št. 101, Ljubljana, petek 4. maja 1945.

Mrzlično sem ga preletel...

„Tako torej...“

Nikdar nisem videl prezidenta, vzeti neko usodno poročilo s tolikšno stoično mirnostjo na znanje, kot je sedaj prebiral „Slovenca“.

Kot po navadi je sedel za mizo, mirno kadil svojo jutranjo „Ibarico“ in pazljivo, počasi prečital poročilo o ponočni, zgodovinski prvi seji slovenskega parlamenta na Taboru od prve do zadnje črke.

Ne da bi se le z besedico dotaknil dejstva, da je bil navzlic obljubi škofa dr. Gregorija Rožmana včeraj, da bo posredoval pri politikih, da mu ne osporavajo poveljstva nad vojsko — saj nikogar drugega sploh že ni bilo na razpolago! —, na Taboru odžagan in da je slovensko narodno predstavništvo še s svoje strani polk. Franca Krenerja povišalo v generala in postavilo za poveljnika slovenske narodne vojske, kakor je preimenovalo domobranstvo, je samo dejal:

„Pa to je vse skupaj nekakšna šala... — Opereta! — Saj nobena stvar pri tej komediji ni realna... — Samo, kaj bodo naredili Nemci...? —“

„Nemci zasedajo ogle vladne palače...“ sem skoraj šepnil.

Tedaj je planil pokonci.

Hitel je na balkon.

Na vseh oglih so že zevale grozeče cevi strojnic, okoli katerih so stali nemški vojaki v polni bojni opremi...

Ugriznil se je v ustnico, da se mu je bela brada naježila.

„Hudiča...!“ je siknil. „In partizani so zasedli Logatec in gredo nad Vrhniko... — — Pojdi v mesto pogledat, kaj se dogaja!“

Skočil sem v avto, pritisnil na plin in zdrvel v mesto.

Povsod mir... —

Vsakdanja podoba okupirane Ljubljane... —

Ljudje so še napol zaspani, dolgočaseni šli po svojih opravkih. Tu in tam je kdo zaverovano bral „Slovenca“ in se opotikal ob tlak, dokler ga ni podžgala avtomobilska sirena. Ob hišnih vratih so se nastavljale hišnice in razglabljale vsakdanje čenče...

Ulice niso bile ne bolj, ne manj dolgočasne, kot druga, v tenko megleno kopreno zavita ljubljanska jutra.

Nekje v Mostah sem videl tri slovenske zastave, eno menda tudi nekje v Trnovem in pri Uršulinkah na Kongresnem trgu...

Samo pred nemškim poveljstvom na Kongresnem trgu in pred nemškimi vojašnicami so stale strojnice in okoli njih dolgočaseni nemški vojaki... Drugi so kot po navadi med slovenskimi civilisti šli po pločnikih na svoja službena mesta. Nikdo ni nikogar ustavljal; nikomur ni bilo sile...

Podoba Ljubljane to zgodovinsko jutro je bila povsem vsakdanja, dolgočasna...

Med slovenskimi vojaki nobenega vidnega navdušenja. Instinktivno so čutili negotovost in nesigurnost in niso prikrivali nekakšne plašne pobi-tosti in parjenosti.

Šele, ko sem se vrnil v vladno palačo, sem videl prvega navdušenca. Stari višji narednik, ki je imel med mladimi fanti prezidentske straže svoje ležišče, da jim je lahko postavljaj Marijine oltarčke in da je za skromno plačico lahko nemoteno, počasi zapijal stara leta, je krevsal čez no tranje dvorišče vladne palače z velikim pločevinastim belim orlom na do mobranski čepici. Svoje navdušenje je pokazal s tem, da me ni več polom ljeno pozdravil kot druge kratii...

To je bil edini navdušenec, ki sem ga to zgodovinsko ljubljansko ju tro srečal... —

Nemci pa so razglasili **obsedno stanje**. Po znaku za alarm po sedmi uri zvečer ne bi smel nihče več na ulico... —

Ob 8. uri so prišli v prezidentov kabinet dr. Joža Basaj, dr. Marijan Zajec in major inž. Rudolf Škof.

Bili so bledi in po težkem delu zgodovinske noči očitno izčrpani in živčeni.

Gen. Rupnik, ki je bil kot odžagani zasebnik že v civilu, se je visoko vzravnal pred obiskovalci in jim v pozdrav kot iz jasnega neba tresčil strahotno, kratko in — ker je ta dan pač bilo vse zgodovinsko — zgodovinsko vprašanje:

„Kaj pa sedaj...? —“

Na vprašanje začuda nobeden izmed obiskovalcev ni znal odgovora.

Po mučnem molku je dr. Milan Zajec rekel:

„Ne vemo, kaj bodo Nemci naredili... —“

Gen. Rupnik ga je prekinil:

„To ni važno... Gotovo ste vzeli vse možnosti v pretres... — Sicer bodo pa menda ja Angleži vse rešili...“

Dr. Marijan Zajec je Rupnikove pripombe očitno preslišal. Odgovoril je:

„Vse težave z Rösenerjem boste uredili vi! — Nismo mogli drugače... —“

Tako!

Nikdar nisem videl na Rupnikovem obrazu takšnega izraza, kot je spremljal njegov nasmešek na te Zajčeve besede.

Je bil nasmešek obsojenca, ki z gnusom prezira smrtno obsodbo? Je bil ledeni prezir opljuvanega, oklevetanega in odžaganega zasebnika, ki naj kljub vsemu rešuje oblastnike, ker je v vprašanju usoda tisočev bratov in sestra po krvi? Ali je bila samo za nasmešek skrita bridkost očeta, ki v vsevidni zaskrbljenosti čuti prihajati nad svoje otroke strašno nesrečo?

Toda takoj je stopil k telefonu in poklical nemškega upravnega svetovalca dr. Hermanna Doujaka.

Medtem ko smo čakali prihoda dr. Doujaka, ki je imel svojo pisarno tudi v vladni palači, je general Rupnik svojim obiskovalcem zastavljaj vprašanja:

„Kaj je ukrenjeno z ozirom na pritisk partizanov, ki naj bi zasedli že Logatec in prodirali nad Vrhniko? — Kakšna povelja je general Krener po

ukazu vlade dal domobrancem? — Kaj je vlada podvzela za varno evakuacijo civilnega prebivalstva? — Itd.“

Začuda na nobeno vprašanje ni dobil nikakšnega jasnega odgovora...

„Bomo videli... — Se pretresa... — Je tudi v pretresu... — Itd.“

Medtem je prišel dr. Hermann Doujak, ki je kot najvišji okupatorski uradnik vselej kazal do našega naroda več naklonjenosti kot bi je človek upal pričakovati od osebe na njegovem položaju.

Spustil se je v fotelj, si z desnico podprl brado in tudi on treščil tisto zoprno, pa neizbežno vprašanje:

„Was nun, meine Herren...? (Kaj sedaj, gospoda moja...?) — Kako si predstavljate nadaljnji razvoj dogodkov...?“

Samo pogledi brez vsebine so pričakujoče obstali — na Rupniku... Kot da je iz njih bolščal sam črni odsev zevajočih strojničnih cevi pred vladno palačo...

General Leon Rupnik je stopil okoli velike pisalne mize, za katero je ta najtežja leta slovenske zgodovine s svojo odpovedjo in žrtvijo tolikokrat s svojimi rokami pomagal iz zagat. Počasi je odprl miznico. S premišljeno, odločno kretnjo je izvlekel beli pisemski zavoj, ki je nosil samo v reliefnem suhem tisku vgravirani neuradni črki „LR“ in ga izračil dr. Hermannu Doujaku.

Dr. Hermann Dunjak je zavoj odprl in počasi čital...

Potem je generala Rupnika samo dolgo, prodirajoče pogledal in rekel:

„Ah sooo...? (A takooo...?)“

Čital je Rupnikovo demisijo.³

Dr. Hermann Doujak se je nato naglo dvignil.

Z dr. Marjanom Zajcem smo se nato odpeljali na nemško poveljstvo h generalu Erwinu Rösenerju. (Sledi)

---

³ Ko je nova oblast gen. Rupnika uradno odžagala, je prav to njegovo pismo rešilo njeno kočljivo zagato...

Rupnik si je ostal zvest do konca!

Ostal je zvest temu, kar sam ni znal z besedami povedati, kar pa je podzavestno nosil v sebi pri vseh svojih korakih in dejanjih:

KORISTITI NARODU!

Če general Rupnik ne bi odložil edine tedanje uradne slovenske oblasti, če bi vztrajal, bi se nova „oblast“ tragično zrušila že v prvih urah tistega petka po — zgodovinski noči 3. maja 1945...

Toda general Rupnik, ki je pismo sestavil že prejšnjega dne, ga je predložil ravno o pravem času in s tem prepregel posledice zgodovinske noči, ki bi padle po njenih režiserjih...

Kakor vemo, je pismo sestavil po obisku škofa dr. Gregorija Rožmana, ki mu je obljubil, da bo vplival na politike, da mu po demisiji ne bi oporekali poveljstva nad vojsko!

Tako je po Rupnikovi demisiji tudi za Nemce obstal Narodni odbor edini slovenski forum, s katerim so le-ti lahko razpravljali.

Če bi Rupnik odstopil prej, bi vsa oblast prevzeli Nemci sami, ki bi v kali zadušili vsak poizkus takšne operetne epizode, kot se je mirno in povsem nemoteno odigrala ponoči 3. maja 1945 na Taboru v Ljubljani.

Tako je Rupnikovo rodoljubje še enkrat — poslednjič — rešilo posledice, ki bi jih lahko — kot že tolikokrat poprej — izzvalo nepremišljeno, prenagljeno ravnanje.

To so mu pozneje mnogi — med njimi upravnik dr. Lovro Hacin in celo nekateri, ki so prej pomagali podžigati gonjo proti njemu — očitali kot največjo slabost in največjo politično napako, kar bi jih sicer utegnili storiti.

Te vrste kritiki so navajali težak argument, namreč, da mnogo milejša usoda, ki bi takrat mogoče zadela nekaj „suverenov“ s predvojno politično „legitimacijo“ in s 300 podpisi (po grenkih izkušnjah dolgih povojnih let sedaj celo dvomim, da so še ti vsi bili tudi avtentični) pod „slovito“ Narodno izjavo z dne 29. oktobra 1944 nikakor ne more odtehtati grozne usode 12.000 slovenskih mož in fantov, ki so šli kot posledica na napačnih osnovah politične naivnosti in infantilne megalomanije zgrajenega tretjemajskega koncepta v mučeništvo!

Tega se je, kakor bomo videli ob drugi priložnosti, prepozno zavedel sam general Leon Rupnik, ko je 12.000 domobrancev že bilo zapisanih na stran mučencev slovenske zgodovine...

Na drugi strani pa je ravno ta Rupnikova gesta najboljši dokaz, da Narodnega odbora ni oviral!

Dimitrij O. Jeruc

Molitev

(Izšla že v „Iskri“, 15. januarja 1979 tudi v prevodu)

Navit kot avtomat,
po pusti, tuji cesti,
izmučen vlačim svoj komat
nesmisla in bolesti.

In padam, vstajam, grem
do kdaj, ne vem, poti ni konca
a rad bi šel tja v Betlehem,
da zvezd bi se napil in sonca.

Popelji me, Gospod, do daljnih cest,
da gledal sij bi Tvojih zvezd,
o, sprejmi to molitev zdomca.

Odločen nastop nadškofa Pogačnika

Sredi letošnjega leta so svet presenetile jasne in odločne besede predstavnikov slovenske Cerkve v domovini, kakršnih do sedaj še nismo slišali.

Začelo se je s predavanjem, katero je imel konec lanskega leta v Ljubljani bogoslovni profesor dr. Franc Rode v okviru teološkega tečaja za laike. V tistem predavanju je Rode poskušal podati objektivno sliko o položaju Cerkve v Sloveniji danes, kakor tudi v času med revolucijo. Pri svojih ugotovitvah je Rode, držeč se stvarnih dejstev, prišel seveda v ostro nasprotje z uradnim stališčem režima in s tem, kako na te stvari gledajo in jih po svoje tolmačijo komunisti.

Tako je npr. Rode označil dobo med revolucijo kot spor in spopad dveh različnih ideologij, krščanstva in Cerkve na eni strani, ter komunizma na drugi strani. V smislu obvezne verzije s strani režima pa bi moral Rode to označiti kot „borbo za svobodo naroda“!

Glede današnjega položaja Cerkve v domovini je predavatelj omenil dejstvo, da so verni ljudje zapostavljeni kot drugorazredni državljani in da so dejansko proletarci današnjega sistema. S tem se je Rode spet „pregrešil“, ker uradna verzija odločno zagotavlja, da ima Cerkev vse pravice in svobodo, verniki pa so v vseh ozirih enakopravni za dosego kateragakoli položaja v družbi.

V gornjem smo navedli dve izmed mnogih stvarnih in objektivnih ugotovitev v Rodetovem predavanju, s katerimi je postavil na laž komuniste in njihovo uradno, za ljudi v domovini obvezno tolmačenje in gledanje na stvari in dogodke, bodisi v sedanjosti ali preteklosti.

Po vsem videzu se je pri Rodetovem predavanju zgodilo prvič, da si je nekdo upal doma javno povedati vsaj del resnice in dejanske stvarnosti ter ni ponavljal napihnjenih in lažnjivih fraz, kakor jih predpisuje režim.

Oblasti so seveda na predavanje ostro reagirale. Rodeta so klicali pred komisijo za verske zadeve, kjer se mu grozili in prepovedali to predavanje objaviti*, kakor se to običajno napravi ob sklepu tečaja na teološki fakulteti. Poleg tega se je sprožila proti njemu ostra gonja po časopisih in radiju, pri kateri so sodelovali tudi komunistični prvaki, kakor partijski tajnik šetinc in bivši predsednik Ribičič.

---

* Opozarjamo naše bralce, da je celotno predavanje v štirih teden-skih nadaljevanjih prinesla „Svobodna Slovenija“ v Buenos Airesu. — Op. ured.

Nadškof Pogačnik se je končno čutil dolžnega, da pride z jasno besedo na dan kot poglavar slovenske Cerkve. Konec julija je v „Družini“ objavil svojo poslanico „Za človekove pravice“, v kateri je nedvoumno povedal stališče Cerkve. V glavnem bi lahko nadškofove misli izrazili v naslednjih treh točkah:

1. Dolžnost Cerkve je, da se zavzame za človekove pravice, med drugim tudi pravico poedinca, da svobodno misli in izraža svoje mnenje. Te pravice se morajo v družbi tudi dejansko izvajati in ne smejo ostati samo na papirju.

2. Komunistični sistem uvaža doma v šolah obvezni ateistični učni program in s tem grobo krši pravico vernih staršev do vzgoje svojih otrok.

3. Verni ljudje v Sloveniji so občani drugega razreda in v marsičem niso enakopravni, temveč prikrajšani ter zapostavljeni.

Ta odločna nadškofova izjava je v popolnem nasprotju z dosedanjim zadržanjem slovenske Cerkve. Lahko bi rekli, da pomeni nek prelom.

Takoj po vojni je slovenska Cerkev šla skozi ognjeno preizkušnjo surovih zunanjih udarcev, zasramovanja in ponižanja. Več kakor polovico njenih duhovnikov je šlo skozi mučenja in dolgoletne ječe, ostali so bili izpostavljeni šikanam vseh vrst.

Nato je sledila doba, ko so zunanji udarci sicer v glavnem prenehali, na mesto tega pa so oblasti začele z dolgoročnim in načrtnim postopkom, ki meri na to, da se delo in poslanstvo Cerkve onemogoči. Cerkev naj bi bila potisnjena popolnoma ob stran kot nekaj nezaželenega in škodljivega v sodobni družbi, tako da bi počasi odmrla ali postala vsaj docela nepomembna.

Zadržanje slovenske Cerkve nasproti temu načrtnemu postopku je bilo do sedaj v glavnem pasivno, negotovo in boječe. Večinoma je Cerkev molčala in sprejemala omejitve in zaviranje s strani oblasti kot nekaj neizbežnega. Trudila se je, da ne bi dala režimu povoda za nove nastope in šikane. Le v redkih primerih so cerkveni predstavniki tvegali kak ugovor proti oblastem; njih priložnostne izjave pa so bile dostikrat zvedene ali pa so celo izzvenele kot nekaj ponižen poklon oblastnikom in njih režimu.

Nastop Rodeta in poslanica nadškofa Pogačnika sta prelomila s takim zadržanjem. Dosedanji molk in oprezno bojzljivost je nadomestila jasna in pogumna beseda.

Kako je do te izpremembe prišlo? — Nedvomno je bil odločilen vpliv in nastop sedanjega papeža. Slovenska Cerkev je samo povzela odločno stališče po svojem nadpastirju v Rimu.

Prav tako je gotovo, da je bilo dosedanje nejasno, boječe in negotovo zadržanje slovenske Cerkve v veliki meri samo odraz prejšnje vatikanske politike. Na pogubne posledice take politike je že pred leti zaman

opozarjal pokojni kardinal Mindszenty. Njegovo svarilo je tedaj ostalo glas vpijočega v puščavi.

Kakšne bodo posledice Pogačnikove izjave zunaj in kakšne znotraj slovenske Cerkve?

Na Pogačnikovo poslanico je do sedaj že odgovoril beograjski časopis „Borba“ z ostrim očitkom klerikalizma in z obtožbo, da hoče Cerkev znova priti na oblast. Verjetno bo prišlo še do novih napadov in do močnejšega pritiska na slovensko Cerkev od zunaj.

Ostaja pa odprto vprašanje posledic znotraj slovenske Cerkve; v prvi vrsti, ali bo uspelo nadškofu ohraniti potrebno notranjo enotnost in edinost v Cerkvi sami. Del slovenske Cerkve je namreč marksizmu prijazno orientiran. To je predvsem skupina okrog mariborskega škofa Grmiča in režimu podvrženo duhovniško društvo. Naslednja taktična poteza komunistov bo prav gotovo ta, da bodo preko teh ljudi poskušali vnesti needinost v cerkvene vrste. Vprašanje je, ali se jim bo posrečilo razcepiti Cerkev od znotraj.

č. g. Mirko Kozina

Slika Marije Pomagaj z Brezij na Orlovem vrhu

Sveti oče Pij XII. je leto 1954 posvetil Materi božji. Ves katoliški svet je ponavljal molitev k Mariji, ki jo je za „Marijino leto“ sestavil papež sam.

Slovenski begunci v Kanadi se v tem „svetem letu“ niso k Mariji obračali le v svojih prošnjah. Z žrtvami so hoteli svetu povedati, da hočejo ostati Marijini sinovi in hčere in njeni zvesti častivci. Leta 1954 so si zgradili župnijsko cerkev Marije Pomagaj z Brezij v Torontu, Kanada.

Škof Gregorij Rožman je to cerkev imenoval „drugo podružnico“ Marije Pomagaj z Brezij. Brez dvoma je škof smatral ameriške Brezje v Lementu za pravo „podružnico“ Marije Pomagaj z Brezij.

Leta 1971 je slovenska kapela v Narodnem svetišču — The National Shrine of the Immaculate Conception — Washington, D.C. postala tretja „podružnica“ Marije Pomagaj z Brezij na severnoameriških tleh.

Četrta „podružnica“ je pa milostna podoba Marije Pomagaj z Brezij nad oltarjem spominske kapele na Orlovom vrhu v Genevi, Ohio.

Slike na teh štirih „podružnicah“ skušajo biti kopije Lajerjeve originalne podobe Marije Pomagaj z Brezij v Sloveniji. Videl sem osebno vse štiri. Maševal sem v senci podobe Marije Pomagaj v Torontu. Vsaj enkrat

sem bral sv. mašo na ameriških Brezjah v Lemontu. Dvakrat sem maševal v slovenski kapeli v Washington, D. C.

Razočarala me je tako kapela kot slika Leona Koporca! Kapela je samo deloma slovenska! Sam Bog ve, koliko denarja so slovenski begunci v Ameriki in Kanadi žrtvovali za to kapelo!... Nabiralni odbor je seveda z veseljem begunske prispevke vzel, begunce in njihovo pričakovanje po rešnično slovenski kapeli svetu zamolčal!

Tudi Koporčeva slika Marije Pomagaj me je presenetila. Ali se ti ne zdi, da v Marijinih očeh ni prave miline? Kot da bi žalost sijala iz njih... Zdele so se mi kot oči matere, ki pogreša sina, kateremu je sovražnik vzel dobro ime... ga očrnil za izdajalca domovine... potem ga pa kot psa s kolom pobil, njegovo truplo pa zvalil v kraško jamo... Zločinec ji ni pustil prenesti sinovih kosti na vaško pokopališče. Še manj ji je dovolil, postaviti sinu boren nagrobni križ...

Ko sem gledal v Marijin obraz v slovenski kapeli v Washington, D. C., se mi je zdelo, da sem v njenem obrazu slutil vprašanje: „Zakaj ste pogrnili črno zaveso preko mojega naroda v najslavnejši dobi njegovega obstanka? Ta kapela naj bi seznanjala tujce in mladi slovenski ameriški rod s celotno zgodovino Slovencev od Gorazda vse do leta 1971. Kje je na stenh te kapele ime mojega častilca škofa Rožmana? Zakaj ste zamolčali umorjene duhovnike, ki so bili pobiti tako od nacistov kot slovenskih komunistov? Kje v tej kapeli more tujerodec, pa tudi otrok slovenskih beguncev brati imena pobitih voditeljev protikomunistične borbe? Zakaj niste v tej kapeli dali javne časti slovenskim domobrancem, ki so tako hrabro branili cerkvice po slovenskih tleh posvečene mojemu imenu? In ko so jih slovenski komunisti morili, so se ti junaki obračali name — Kraljico mučencev!“

Da, nekaj je narobe s to slovensko kapelo v Narodnem svetišču v Washington, D. C.!

Iz Kalifornije sem pa tudi pohitel k četrti „podružnici“ Marije Pomagaj z Brezij, ki v senci slovenske lipe pozdravlja romarje na Orlovem vrhu v Genevi, Ohio.

Takoj, ko stopiš na hribček, te očara Marijina slika. Potem se pa znajdeš pred njo na kolenih. Kot magnet te privlačujejo mile Marijine oči. Ne moreš se ločiti od njih...

Nekaj posebnega je ta slika Marije Pomagaj z Brezij na Orlovem vrhu! Ni narejena na platno z oljnatimi barvami, kot so podobe v drugih treh „podružnicah“. Keramične ploščice, vložene v čvrst okvir, nudijo sliki posebno laskav izraz.

Popolnoma se se strinjam z dr. Milanom Pavlovčičem. V svoji slovenski radijski oddaji v Clevelandu je dr. Pavlovčič v juniju 1979, nekaj dni pred domobranksko proslavo na Orlovem vrhu takole orisal „pristavsko“ Marijo: „Podoba ima vse poteze Lajerjevega originala, narejenega po

Kranahovi podobi, le odtenki barve spominjajo na tiste svete podobe — "table" —, ki so visele po naših izbah doma pod stropom, nad mizo v bohkovem kotu. Je pa nekaj posebnega na tej podobi. Marijine oči izžarevajo drugo, čisto svojo milino in vabijo!...

Tako je prišla po čudni poti božje Previdnosti od daleč med nas podoba Marije Pomagaj, tako kot jo zahtevajo okoliščine; da izpostavljeni pod milim nebom ne škodujejo ne dež, ne sneg, ne veter, ne mraz, ne sonce; prišla je, da bi bdela nad spominom tisočev pomorjenih, ki so umirali z njim in njenega Sina imenom na ustnicah, da bi pod njenim plaščem uživali prepotrebni oddih...

Od naše odprtosti in pripravljenosti, od naše vneme za lastne svetinje, od naše trdne vere in neomajnega zaupaja je odvisno, ali bo vse to postalo le začetek lepe in svetle zgodbe, ki bo polna milosti še za naše vnuke in pravnuke"...

Tako je prišla po čudni poti božje Previdnosti od daleč med nas na Orlov vrh podoba Marije Pomagaj z Brezij!

Ko že govorimo o božji Previdnosti, moramo poseči v leto 1908. Tisto poletje je mlad ameriški duhovnik rev. John J. Mitty občudoval lepote Slovenije. Študiral je v Rimu in prišel v stik s slovenskim duhovnikom, ki se je pripravljal na doktorski izpit. Postala sta prijatelja. Za poletne počitnice ga je ta duhovnik povabil v Ljubljano. Tu je nadarjeni newyorški svečenik odkril dušo slovenskega naroda, njegovo trdno vero in krasote slovenske zemlje.

Minilo je 40 let. Potem pa je leta 1948 kar naenkrat spomin ponesele nadškofa dr. Johna J. Mittyja v Slovenijo. Škof Gregorij Rožman je tisto leto prišel v San Francisco, Kalifornija. Ob tej priliki je v družbi rev. Vitala Voduška obiskal nadškofa Mittyja in mu slikal slovensko Kalvarijo, mu govoril o trpljenju vernikov v ljubljanski in drugih slovenskih škofijah, mu tožil o usodi slovenskih beguncev — vernikov kot duhovnikov po laških in avstrijskih taboriščih...

Potem je pa nadškof Mitty rekel dr. Rožmanu: „Z veseljem sprejem vsakega slovenskega duhovnika, ki bi hotel pastirovati v moji nadškofiji.“

Nadškof Mitty je bil edini severnoameriški škof, ki je odprl vrata tolikim slovanskim duhovnikom-beguncem. V večini je bila pač slovenska skupina: 13. Naj jih naštejemo po abecednem redu: Milan Hlebš, France Kladnik, Mirko Kozina, Janez Kraljič, Leo Kristanc, Alojzij Legan, Jože Luskar, Janez Mrvar, Jože Pirc, Martin Starc, Alojzij Tomc, Jože Turk in Alojzij Žitko.

Bili smo nastavljeni po raznih mestih tedaj obširne nadškofije, ki nosi ime sv. Frančiška Asiškega. Pozneje so v njenih mejah nastale tri nove škofije: Oakland, Santa Rosa in Stockton.

Kljub velikim razdaljam smo slovenski duhovniki v severni Kaliforniji

niji držali ozke stike med seboj. Pogosto smo se tudi zbirali pri dobrosrčnem župniku Vitalu Vodušku v San Franciscu.

Rev. Janev Mrvar je nekako moje starosti. Posvečen je bil le eno leto pred menoj. Bila sva prijatelja tako v ljubljanskem semenišču kot seveda tudi v Kaliforniji. Nič čudnega torej, da sva bila večkrat skupaj.

Ko je bil rev. Mrvar premeščen k sv. Jožefu v Berkeley, sem bil raveden, kako je bil Janez zadovoljen s starim irskim župnikom. Nič ni bil gospod Mrvar presenečen, ko me je nekega dne, — na moj „Day Off“ — videl v svoji sobi. Sam pa sem bil toplo presenečen nad prelepo sliko Marije Pomagaj z Brezij, ki je visela na steni Janezovega stanovanja, pa tudi nad njegovimi počitnicami v Mehiki. Pravil mi je, da je v Mexico City naletel na podobarja, ki je slikal svete podobe na keramične ploščice. Potegnil je iz žepa podobico Marije Pomagaj z Brezij in vprašal umetnika, če bi bil voljan narediti povečano sliko brezjanske Marije. Ker se cena Janezu ni zdela prevelika, kakih 100 dol., je s podobarjem sklenil pogodbo. Po nekaj mesecih so ploščice prispеле v Kalifornijo.

V svetem pričakovanju je gospod Mrvar sledil številkam na zadnjih straneh kvadratnih ploščic. Po nekaj minutah skrbnega dela so čudovite lepe barve že zasijale. Marijin mili obraz se je pa hvaležno smehljaval veselemu mecenu...

Rev. Janez Mrvar pa ni dolgo „pasel duše“ v svetovno znanem univerzitetnem mestu Berkeley. Bog ga je hotel imeti v misijonih.

Predno je gospod Mrvar odšel med revne Indijance v Perú, je zavil keramične ploščice, jih položil v zaboj in ga dal rev. Alojziju Žitku v Oaklandu.

Na Orlovem vrhu je prvotna oljnata podoba Marije Pomagaj obleдела pod vplivom vremenskih razmer. Clevelandski odbor „Tabora“ je naročil novo kopijo, ki naj bi prejšnjo zamenjala.

Zgodilo se je, da mi je „Tabor“ to leto — 1976 — poslal povabilo, naj bi prišel v Cleveland blagoslovljat novo podobo v kapeli na Orlovem vrhu. To je bil moj prvi doživljaj spominskih svečanosti, ki jih preživeli slovenski domobranci, njihovi otroci in zavedni protikomunistični Slovenci iz ZDA in Kanade prirejajo vsako tretjo nedeljo v juniju v spomin pomorjenih slovenskih junakov.

Slika mi ni prav nič ugajala. Takoj sem dobil vtis, da je morala biti bolj poizkus vajenca, kot pa delo umetnika. Podoba ni delala časti originalu. Bila je okorna tako v barvah, še bolj pa v izrazu. Pri popoldanskem obredu sem seveda blagoslovil novo podobo, medtem ko mi je hlad objemal srce. V glavi pa mi je med obredom začel kaliti načrt: „Kapelica na Pristavi mora dobiti sliko, ki bo boljše odgovarjala milostni podobi Marije Pomagaj z Brezij!“

Niti sanjalo se mi ni v tistem trenutku, da bo moj tihi načrt tako hitro dozorel v dejstvo.

Papež Pavel VI. je v maju 1976. imenoval rev. Alojzija Žitka za hišnega prelata. Oaklandski škof pa je konec junija istega leta med slovesno mašo podelil msgr. Žitku to čast. Slovenski duhovniki in verniki iz severne Kalifornije smo prisostvovali tej slovesnosti.

Po maši sem pospremil msgr. Žitka v njegovo sobo. Ob omari sem opazil lesen zaboj.

„Kaj pa imaš v tej škatli?“ sem ga vprašal.

„Oh; to so ploščice Mrvarjeve Marije... Keramična slika Marije Pomagaj je za moje stanovanje prevelika... Samo v napotje mi je ta zaboj...“ mi je odvrnil msgr. Žitko.

V tem trenutku sem se spomnil okorne slike Matere brezjanske v kapeli na Orlovem vrhu...

„Kaj pa če bi jo meni dal?“

„Z veseljem! Kar takoj spravi ta zaboj iz moje sobe...“

Skrbno sem vzel v naročje precej težak zavitek in ga odnesel v svoj avto. Doma sem potem z največjo pažnjo praznil zaboj in polagal keramične ploščice na mizo. Kar nisem mogel verjeti očem! Milina podobe Mrvarjeve Marije me je popolnoma očarala.

„Ta podoba MORA dobiti prostor v spominski kapeli na Orlovem vrhu! Tam bo postala veselje in tolažba slovenskemu romarju — beguncu... Tam bo Marija s pomočjo te milostne podobe bodrila slovensko ameriško mladino in ji govorila o ljubezni do Matere božje tisočev mladih Slovencev in Slovenk, ki so jo nosili v svojih srcih na poti v mučeniško smrt.“

Sliko Marije Pomagaj z Brezij, vžgano v keramične ploščice, sem potem blagoslovil in jo v originalnem zavoju odposlal Milanu Zajcu v Cleveland, Ohio.

Težak kamen se mi je odvalil od srca, ko sem končno dobil pismo od njega: „Vse je v redu prišlo. Sliko smo ‘ustoličili’ v kapeli na Orlovem vrhu.“

Hvala Bogu po Mariji za to milost!

Hvala pa tudi rev. Janezu Mrvarju, ki je morda nevede bil orodje v Marijinih rokah, da je spominska kapela na Orlovem vrhu končno le prišla v posest dragocene umetnine — keramične podobe Marije Pomagaj z Brezij!

Kdo ve? Morda bo milina prav te slike začela taliti led nesporazumja, ki greni srce nekateremu Slovcu na kanadski-ameriški zemlji. Po čudežni poti je slika prišla na Orlov vrh. Naj bi Marija Pomagaj z orlovskimi peruti branila slovenski rod pred zlom brezboštva in posredovala čudežne milosti vsem, ki v preprosti veri in trdnem zaupanju kleče pred njeno podobo v četrti „podružnici“ Marije Pomagaj z Brezij, na Slovenski pristavi, v Genevi, Ohio.

Brendwood, California, 10. avgusta 1979.

Dr. Stanko Kociper

PRANJE ZAMORCA

Ko sem pred letom dal „Taboru“ v objavo „Majav spomenik“, v katerem sem nanizal samo nekaj opažanj ob branju 3. knjige življenjepisa pokojnega škofa dr. Gregorija Rožmana, kakor ga je napisal dr. Jakob Kolarič CM, sem že vnaprej vedel, kakšna bo reakcija s strani določene družbe našega zdomstva.

Vedel sem, da po vrsti nadvse pohvalnih ocen knjige ne bo nihče izmed te družbe niti nakazal, da bi dr. Jakob Kolarič CM na kateremkoli mestu svojega obsežnega dela o škofu Rožmanu morebiti le utegnil storiti kakršnokoli krivico mučeniškemu vrhovnemu poveljniku slovenskih domobrancev, kaj šele, da bi mrtvega človeka, ki se ne more braniti — „surovo napadel“... (Pustimo, da je ta mrtvi človek bil neizbrisna zgodovinska osebnost najtežje dobe naše žitnosti in zato odsev njegovega lika nujno pada na vse dejanje in nehanje slovenskega naroda v tistih leti!) Kje neki! Vedel sem, da o tem še besedice ne bo! — Pač pa bodo iz vseh rogov zatrobentali opravičevanje živega pisca knjige, ki s tem delom ni samo omadeževal svojega stanu, kompromitiral škofijskega cenzorja, ki je dal svoj „imprimatur“ ter užalil častitljivo bratovščino sv. Mohorja, ki je knjigo izdala, temveč tudi lik pokojnega škofa nepopravljivo zmaličil za zgodovino. — Vedel sem namreč, da so odlični učenci komunističnih mojstrov: — „Linijo“ je treba držati; za vsako ceno! — —

Zato sem ob vseh dosedanjih odmevih na moj „Majav spomenik“ molčal.

V št. 7-8 pričujočega letnika pa je „Tabor“ z zgledno zvestobo svoji že tolikokrat izpričani časnikarski lojalnosti prinesel dokument in dobesedno priobčil pismo g. Antona Žaklja, ki naj z enim samim zamahom reši gordijski voz.

Neglede na komentar uredništva „Tabora“, kakršen bi zaradi tehtnih pomislekov spričo objavljenega pisma in dokumenta lahko bil že zadosti težka naloga, ki jo bo moral g. Anton Žakelj rešiti za zgodovino, pa sem le primoran, da tudi sam vsaj na kratko prekinem molk. Saj sem vendar prav jaz zahental ta salamenski voz... (Č. g. dr. Jakob Kolarič CM ga seveda ni; Bog ne daj!) —

Predvsem je na dlani, da so vsi ti napori g. Antona Žaklja idr. — pranje zamorca!

Kako namreč more biti govora o — pomoti, če je dr. Jakob Kolarič CM imel na razpolago oba pisma in je imel dolge mesece pred izidom knjige zadosti časa, da morebitni dvom v avtentičnost, oziroma v naslovnika razjasni?! Meni je dolge mesece pred izidom knjige celo pismeno obljubil,

da bo oba pisma primerjal. Ju je? Zakaj torej morebitnemu dvomu ni šel do dna? — Je to — pomota? — Že v „Majavem spomeniku“ sem jasno zapisal, da bi dr. Jakob Kolarič CM v tem slučaju stal čist pred bralci in zgodovino... Ni bilo več časa? Ni bilo več tehnično mogoče, ker je knjiga že bila lomljena in v tisku? — Imel pa je časa in ni bilo tehnične ovire, da je še v opombah proti generalu Rupniku lahko priobčil „gradivo“, ki ga je dobil mesece pozneje? — Je tudi to — pomota? — —

Kot da že nima zadosti na grbi, sta torej pismo g. Antona Žaklja in dokument, ki ga je priložil, dr. Jakobu Kolariču CM naprtila samo še krivdo za falzificiranje! — To je zares že tista monstroznost, ki sem jo napovedal v „Majavem spomeniku“...! — In dr. Jakob Kolarič CM bo disciplinirano molčal...? Bo še igral vlogo zamorca, ki je tem bolj črn, čim bolj ga perejo...? — —

Neglede na očitni nesmisel in celo škodljivi učinek takšnega pranja zamorca, pa je potrebno tudi sam dokument in pismo g. Antona Žaklja vsaj nekoliko postaviti pod drobnogled.

Uredništvo „Tabora“ je zaradi zvestobe spominu mučeniškega vrhovnega poveljnika slovenskih domobrancev v svojem komentarju to že storilo. Zato se izognem tem pomislekom in dvomom, ki jih je navedlo že uredništvo. Ker je samo uredništvo z „itd. itd.“ v svojem komentarju nakazalo, da vprašanj še dolgo ni konca, čutim za svojo dolžnost, da še sam pokažem na nekaj (še davno ne vseh!) nadaljnjih nejasnosti in vrzeli. Če namreč hočemo ta nevšečni gordijski vozal dokončno presekat, je potrebno bodočega zgodovinarja opozoriti vsaj še na nekatere stvari, da tudi on ne bo kdaj zagrešil — pomote... — —

G. Anton Žakelj pravi, da je njegov pokojni brat izmed papirjev, ki naj bi mu jih izročil nekakšen Rupnikov šofer, „odbral nekaj pisem, ki so se mu zdela važna, drugo pa zažgal“. Med tistimi — važnimi! — pismi naj bi bila zahvala škofa Rožmana generalu Prezlju za velikonočna voščila. — Kam so šla ostala — važna! — pisma Narodnega odbora ali kogarkoli že (g. Anton Žakelj še vedno ne ve, čigava so bila!)? Je tudi ostala pisma g. Antona Žakelj — „nekam založil“? Ali jih je zadržal kar zase? Če jih ni zadržal zase, zakaj potem ni predal tudi škofove zahvale generalu Prezlju nekomu, ki ga najbrž ne bi „nekam založil“, da bi šele tri leta potem, odkar je dr. Jakob Kolarič CM zagrešil svojo proslulo — pomoto, prišlo zopet na dan? Tako bi namreč pokojni škof lahko še za življenja razčistil dvom, komu je bila njegova zahvala namenjena. Kako, da ga je — šele po smrti škofa! — pokazal prof. Janezu Severju? Kaj je potem prof. Janez Sever — v dobri veri seveda! — poslal dr. Jakobu Kolariču CM? V opombi 330 na str. 811 svoje knjige namreč dr. Jakob Kolarič CM pravi, da je g. Anton Žakelj škofovo zahvalo generalu Prezlju (samo!) — „iz izvornika prepisal“ (še celo datum tega prepisa — 2. 3. 1960 — s presenetljivo sumljivo točnostjo navaja!) in „na koncu besedila“, torej na istem papirju, dodal še svoj komentar. Kaj je torej imel dr. Jakob Kolarič CM v rokah? Od kod je

dr. Jakob Kolarič CM vzela, da je bila škofova zahvala namenjena „gospodu komandantu slovenske narodne vojske“, če pa na ovitku jasno stoji: Gospodu komandantu JVD? Se je tudi tu — zmotil?

G. Anton Žakelj pravi: „Možno je, da general Andrej škofovega pisma sploh nikoli ni prejel v svoje roke...“ Seveda ne; ko pa ga je zadržal kar on sam! Kako je potem — seveda tudi že po smrti škofa! — prišel do tega, da se je o tem pismu z gen. Prezljem sploh pogovarjal? Če g. Anton Žakelj ni poznal razmer v Ljubljani in ni vedel, kaj pomenijo kratice JVD, kako je prišel do tega, da je o pismu govoril s človekom, ki sploh „ni vedel zanj“? Če je gen. Prezelj zares voščil velikonočne praznike škofu, ga ob tem razgovoru ni zanimalo, kakšna je bila škofova zahvala? Gospoda Antona Žaklja ni poprosil za tako ljubek spominček? — —

Toda pustimo te in še vrsto drugih vzeli v pismu g. Antona Žaklja! Obrnimo naš pogled na sam dokument — na škofovo zahvalo generalu Prezlju, ki jo je „Tabor“ za zgodovinarja ohranil v faksimilu! —

Uredništvo „Tabora“ pravi, da „nima nikakšne potrebe dvomiti v avtentičnost“ tega pisma, in to prepušča strokovnjakom za pisave in kemikom.

Zares z ozirom na dejansko stanje ni nikakšne potrebe, baviti se z avtentičnostjo tega dokumenta! Pri vsej avtentičnosti v knjigi namreč pomeni — falzifikat!

Toda navzlic temu se v meni porajajo indici, da tudi mimo strokovnjakov za pisave in mimo kemikov moram resno dvomiti...

Ni mi treba biti poseben izvedenec za pisave, da ob primerjavi škofovega rokopisa izza medvojnih let, ki ga imam na razpolago, ne bi na prvi pogled z lahkoto ugotovil razlike v obliki črk, liniji in ornamentiki. Poleg tega sta mi že pri samem površnem pogledu posebej hudo sumljivi črki „d“ in „z“. V rokopisu škofa dr. Gregorija Rožmana izza medvojnih let zasledim, da je črki „d“ in „z“ dosledno pisal — v gotici! V faksimilu, ki ga je prinesel „Tabor“, pa samo v nekaj kratkih vrsticah rokopisa zasledim, da sta ti dve črki pomešano pisani tu v latinici, tam v gotici..

Že samo zaradi tega — tudi spričo tveganja, da bodo sedaj planili pomeni še, češ, da celo pokojnega škofa obdolžujem falzificiranja —, hudo dvomim, da bi škof dr. Gregorij Rožman pisal to pismo — vsaj že l. 1945...

V ostalem pa je v tem pogledu stvar zares nepristranskih strokovnjakov, ki jih omenja uredništvo „Tabora“, da ugotovijo njegovo — avtentičnost! Na tem mestu je važno samo, da pismo — avtentično ali ne — tako, kot je obdelano v knjigi dr. Jakoba Kolariča CM, pomeni — falzifikat!

Sicer pa težko razumem, zakaj se je okoli tega zahental tolikšen voz! V „Majavem spomeniku“ sem izvirno pismo pokojnega škofa dr. Gregorija Rožmana generalu Rupniku ter pismo č. g. Jožeta Juraka priobčil samo kot merili, ki naj bodočemu zgodovinarju pomagata pri oceni kopice drugega „građiva“, kakršnega je dr. Jakob Kolarič CM brez vsakršne organske zveze in še manj potrebe nagrmadil v svoji knjigi, da bi na tej

podlagi lahko osramotil in opljuval čist spomin na vrhovnega poveljnika nepozabnih mučeniških slovenskih domobrancev in prvega slovenskega prezidenta, ki nam ga je s svojim priporočilom omogočil škof dr. Gregorij Rožman — generala Leona Rupnika.

N. N.

Kako sem preživela zapore

Kot dokument naše dobe prinašamo pričevanje gospe, katere ime hranimo v arhivu. — Op. ured.

Dne 25. julija 1949 sem bila ob 5. uri zjutraj aretirana po OZNI v domačem kraju in odpeljana na milično postajo. Pol ure zatem so tja pripeljali še mojega starejšega sina (16 let) in več drugih ljudi. Kako uro po aretaciji so nas odpeljali na OZNO v Jesenicah. Tu so nas zasliševali le v nočnih urah.

Tu smo ostali kak teden, nakar so mene in mojega sina odpeljali z vlakom v Ljubljano. Sina so poslali na prisilno delo v Litostroj v Šiško. Vse to podjetje Litostroja je bilo zgrajeno na zapornikih.

Mene so odpeljali na glavnem kolodvoru v Ljubljani v vojaško čakalnico, kjer sem ostala do odhoda vlaka v Kočevje. Iz kočevske postaje so me odpeljali na milico, a od tam mene samo na kamionu za vodo kake pol ure; nato je same mene peljal miličnik kake tri ure po gozdni stezi.

Med potjo me je miličnik večkrat okregal z besedami: „Greš kakor kaka kobila.“

Cesta je bila vsa v prahu.

Po treh urah hoda sva prišla v „koncentracijsko taborišče“. Taborišče je bilo vse ograjeno z bodečo žico, a na samem vhodu je bila pregraja. Razveselila sem se, ko sem tam zagledala 600 žensk-zapornic. Med zapornicami sem našla tudi tri znanke iz mojega domačega kraja. Ob prihodu v taborišče so mi odvzeli vse, tudi poročni prstan.

Vse zapornice smo spale v živinskih hlevih, kjer je bilo polno podgan; zato so zapornice imenovala ta prostor, kjer smo spale, „podganji grad“. Imele smo le po eno deko in nekaj slame ter smo ležale druga poleg druge v vrstah. Po hišah so stanovali le miličniki.

Poleg tega, da smo bile zastražene, so nas strašili z volkovi, da ne bi katera od nas pobegnila. Ponoči je bilo slišati močno lajanje psov.

Vstajali smo ob zvoku zvona zgodaj zjutraj. Komando za vstajanje je dala partizanka. Po urejevanju ležišč in obiranju uši so nas odpeljali na dvorišče, kjer je bila telovadba.

Naše delo je bilo podiranje drevja. V naši bližini je bila velika jama — zastražena, za kar se domneva, da so v to jamo pobijali domo-

brance, in se je tudi v to jamo podiralo drevje. Postavljali smo nove barake, nosili polena, tolkli kamenje in z železnim drogom prebijali skalovje. Vse to kamenje se je uporabilo za novo kolovozno pot.

Ta vas, kjer smo bile, je imela le okrog 10—11 števk (hišnih).

Tu smo bile vse do 14. oktobra 1949. Ta dan so nas odpeljali iz Kočevja v škofjo Loko.

V taborišču smo bile 3-4 mesece. Skrbelo me je za moje otroke; vedela sem le za starejšega sina, da je na prisilnem delu, dočim nisem nič vedela, kako je z ostalimi štirimi mlajšimi; najmlajša je imela komaj 22 mesecev. Tu smo bile popolnoma odrezane od sveta in izolirane brez vsakih stikov.

Dne 14. oktobra 1949 so nas vse pripornice odpeljali s kamioni v Kočevje, a od tu so nas v živinskih vagonih odpeljali neznanu kam. Nekatere so vpile izza zamreženih lin, kam nas peljejo, a so odgovarjali: Na Gorenjsko. Tako smo se malo pomirile, ker smo mislile, da nas peljejo na morišče. Vsa vožnja je bila le ponoči in so bile vse železniške postaje strogo zatemnjene. Vlak se je ustavil v škofji Loki. Tu so nas vse napehali na tovornjake in odpeljali v škofjeloški grad. Vsa okna gradu so bila zabita z deskami.

Z nami so bile kot zapornice tudi redovnice, in sicer iz Šmihela pri Novem mestu, Lihtenturna - Ljubljana, Škofje Loke in drugod.

V škofji Loki smo imeli malo boljšo hrano in smo dobile za božič krompir z repo. Naše delo tu je bilo, da smo tolkle kamenje za nasipavanje cest. Tu smo ostale kake tri mesece.

Škofjeloški grad

Za Novo leto smo vse zapornice dobile dopisnice, da jih pišemo svojcem; seveda brez našega naslova. Napisati smo morale sledeče: Sem živa in zdrava — godi se mi dobro — hrana je izvrstna — pozdrav in podpis. (Do nedavnega sem hranila to dopisnico, če jo dobim, jo izročim.)

Po Novem letu je bil dovoljen obisk enkrat na mesec. Ob priliki teh obiskov sem zvedela za usodo mojih otrok. Bili so brez varuha odpeljani — izseljeni v Kočevje. Upravnik zaporja se je jezil, ker je dobil otroke v zapor, oziroma v nadlego, ker je hotel imeti starejše ljudi za delo. — Rekli so mu, da so otroci brez staršev.

Na pomlad so nas vse pripornice (jetnice) zopet naložili na kamione in odpeljali na železniško postajo v Škofjo Loko, naložili v živinske vagonne in odpeljali v Rajhenburg in namestili v bivši samostan trapistov. Tu v gradu so bila okna zamrežena imele smo železne postelje. Imele smo tu prvič na razpolago zdravnika (pripornik). Tudi delo je bilo tu lažje: šivalnice. One, ki nismo bile kaznovane, so nas poslali na poljska dela, kjer smo bile prvič le pod stražo in brez bodeče žice.

V zaporih nas niso pretepali, pač pa psovali: „Bele svinje“. Kadar je bila katera kaznovana, so jo poslali v bunker in delno odvzeli hrano.

V Rajhenburgu nas je bilo okrog 2.000 jetnic.

Zakaj sem bila zaprta? —

Dne 24. junija 1950 nas je sklicala miličarka in nam sporočila, da smo proste in da lahko gremo domov.

Moj zapor je trajal točno 11 mesecev.

Nova knjiga „The Orchard“

V založbi zgodovinskega odseka Tabor ZDSPB je izšla v angleščini pisana knjiga z naslovom THE ORCHARD.

Avtor, Dore Sluga, opisuje v knjigi zgodbo treh ljudi v okviru vojne in komunistične revolucije v Sloveniji. Časovno obsega zgodba obdobje od marca 1941 do prvih povojnih let ter se razplete v Ameriki.

Vključeni so vsi najusodnejši dogodki tistega časa, predvsem pa 8. september 1943 po italijanski kapitulaciji, konec vojne 1945, Vetrinj in vračanje slovenskih domobrancev s Koroške, Kočevski Rog, kraj mučeniške smrti domobrancev, pomorjenih po krvolokih Titovih partizanov.

Knjiga predstavlja prvi poskus zamašiti občutno vrzel, ki je doslej žala v naši zdomski literaturi. Namenjena je predvsem ljudem, ki slovenščine ne obvladajo več, zlasti tukaj doraščajoči slovenski ameriški mladini in pa seveda vsem ne-Slovincem.

Naročila sprejemajo člani Tabora, ali pa pišite na naslov:

“TABOR” — 15613 Holmes Ave. — Cleveland, Ohio 44110 — USA.

Cena knjige je 6 dol. in 1 dol. za poštino.

TABOR ZDSPB

PRVA POSTAJA

Štefan mu je ime. Emigracijski poklic — reakcionar. Doma ima ženo in dva otroka. Kaj bi še pravil, saj so ga v treh letih izprašali tako natančno, da ga pozna že vsakdo na tem svetu. In svet je premajhen zanj, ki je popreje stopil dva koraka iz svoje hiše do župnika in župana, čevljarja in kolarja, ob nedeljah tudi do savskega mostu pri Črnučah. Na vročem italijanskem pesku je preko štirih kolov razprostrl povaljane odeje, ki jih je prišel s seboj, da se je stisnil podnje ob deževni vihro in nato s kartonasto škatljo pod glavo leže strmeli proti pol priprta vrata živinskega vagona v bele, snežno čiste hišice zelenega Tirola. Potem je izvlekel izmed žepne drobnarije britvico in jo poskusil na dolgih, črnih kociinah leve roke Kocine so bile spodrezane in Štefan je podrgnil roko ob hlačah, zavil britvico v tiskano novico o evropski obnovi ter jo skrbno spravil v žep suknjiča, da je ne bi med drobnarijo izgubil Evropsko obnovo in britvico Lahno se je nasmehnil Petru, ki je na kosu papirja prekladal številke, ulamljal, delil, množil in od časa do časa pogledal v knjigo na kolenih...

* * *

V mrzli, mračni podstrešni sobici univerzitetnega mesta se je sklanjal nad kupom pisarij Nekdo Nervozno je potrepetaval plamen s skoraj dogorele sveče in risal na golih stenah zdaj velike, zdaj majhne sence surove lesene omare in postelje Dolgi koščeni prsti Nekoga so se sklenili nad knjigami in čelo se jih je rahlo dotaknilo Toda sloka postava se je krčevito stresla in v novem naporu so zgrabili prsti za svinčnik ter pisali, risali kriulje in beležili formule Nazadnje so omagali in telo se je zleknilo na škripajočo posteljo; stenj je dogorel in gosta motna tekočina se je strčila v vosek

* * *

„Štefan, kaj dela sedaj Nekdo?“

„Ne vem, pred vojno je pletel koše na Rakeku...“

„Koše?“

„Učen fant, kadar se mu posveti škoda ga je bilo Bil je malo trknjen...“

Vlak hiti skozi Solnograd...

* * *

„A ti bratko, kuda?“

Na robotu, bratko Njet harašo“

„Čo?“

„Sjem roka...“

Sedem let...

Štefanu se zdi, da je še včeraj stisnil roko ženi in pritisnil na svoje

prsi malega Janezka in Jožka. A poti ni konca. Še naprej se vije cesta...

Morje luči, modrih, zelenih, rdečihkot kri.

Ne izstopajte na postajah... Čemu ne?

Razsvetljeni vlak počasi reže noč in zavore škripajo. Na peronu peščica elegantno oblečenih ljudi. Elegatno? Ne — dostojno. Mir je...

Zremo skozi okna. Ne izstopamo. Čemu neki! In mi smo se zdeli samim sebi imenitni. Bili smo srečni v svoji revščini, Sedaj pa...?

Policist ima neverjetno lepo uniformo. Od ljudi na peronu se nihče ne zmeni zanj. Hm... In oni ima dežni plašč, pa kako lepo kravato... Hm... Štefan zapne gumb pri vrhu suknjiča...

Amsterdam...

Kdo bi si zapomnil vsa ta imena! Če bi bilo kot Velike Lašče, Ribnica ali Šent Vid, bi že kako. Sicer pa!...

* * *

V Hooku je tesnobna tišina. Čakalnica prepolna na dopust odhajajočih vojakov. Ob kamniti zidani obali mirno leži na zeleno-modri površini plju-skajočega morja velikán, čigar visoki črni dimniki izginjajo v mraku zim skega jutra.

Čez dva dni bo sveti večer... Moj Bog!... In mi gremo še dlje proč... Gremo iz pekla, z razvalin, iz krajev, kjer je vojna vihra pregazila delo človeških rok skozi stoletja... Kot bi se reševali na Noetovo barko... Tam daleč, očem nezaznavno, v mislih pa tako jasno, dihajo naša polja, naši hribi, naši kraji, naši ljudje... In mi smo cigani... Cigani? Ne! Ociganjeni, kot oni tam daleč, toda cigani nikdar! Gremo in bomo šli še dlje, če treba, toda naša srca so vsa pri njih, pri onih tam daleč, očem nezaznavno, pri trpinih od Gospe Svete do Trsta in Maribora. In čez dva dni bo sveti večer... O, Bog! Mar ni konca, rešitve? Verujemo...

„Čokolade jima bom poslal...“

Peter je pogledal štefana.

Da, srce bi si izruval iz prsi in jim ga poslal, da upajo, da verujejo, kot mi. In vendar... Smejočih lic se vkrcavajo vojaki na palubo. Gredo in prinesli bodo svojim dragim več kot čokolado, več kot štefan, sebe samega za sveti večer... Dvignilo se je sidro in padla je vrv na pomol. Zbogom — Evropa... Zbogom? — Na snidenje...!

* * *

Pišeš mi, da si zdrava, da je Janezek v šoli. In Jožko, da čeblja ves božji dan. Pišeš, da si se preselila k materi. Našega toplega doma torej ni več. Oh, saj vem, ni jim šlo v račun. Čemu nam bo dom — reakcionarjem... Hudo mi je, ljuba žena, da Te preganjajo zaradi mene, hudo mi je za Janezka in Jožka.

Praviš, da Janezku grdo govore v šoli o meni in da joče. Kaj bo mislil? Da sem izdajalec, da sem pljunil na dom in da nisem mislil na vas, da sem vas pustil in pobegnil?

Vem, zakaj to delajo. Ti, ljuba žena, jim ne verjameš, kaj ne, da ne?

Saj veš, kako je bilo in zakaj mora danes tako biti. Ali oni — ali mi, ali Bog ali satan, ali pravica ali laž, ali delo ali večno rušenje, tretje poti ni. Mnogo smo grešili, toda Bog mi je priča, da na krivični strani ne bi stal niti trenutek, ako ne bi bil prepričan, da pridejo boljši časi in da bodo krivice popravljene.

Ljuba žena, pazi na Janezka. Vem, da ga bodo hoteli dobiti na svojo stran, otroka, toda ne bi prenesel, če bi se mi izneveril. Oh, tako rad bi bil pri vas, da bi branil svojo čast, toda kaj je njim mar za mojo čast! Saj bi mi sploh govoriti ne pustili. Toda, ljuba žena, prepričan sem, da bo tudi njim ura odbila. Kam bodo šli oni potem? Tujina je hladna in nič domačega ni v njej.

Goreče poljublja Jožka, Janezka
in Tebe

Vaš Štefan

* * *

Sirena je zasekala z globokim, polnim basom v porajajoče se jutro. Para je puhtela izpod vzvodov in zdelo se je, da je vse nabito od utesnjene sile, ki je ne puste iz jeklenih oblog na plan. Velika kolesa vrhu stolpa so se vrtela kakor ogromne mlinske lopate in preko njih se je spuščalo dvoje debelih jekleno trdnih vrvi, pritrjenih na železne, mrežaste rešetke, ki so se od časa do časa pogrezale in dvigale na površino. Tam vstran pa so se spuščali in lezli kvišku na visok, črn hrib majhni štirioglati vagoni, neprestano, kot na vzpenjači.

„Enough! — Dovolj...“

In ključar je zaprl rešetko ter pritisnil na zvonec.

Štefan je občutil nagel padec v prazno in že so se mu napela opna v ušesih. Potem je šlo vse globlje nizdol, do tretje plasti... Spet so se odprla vrata in močna luč podzemeljskega kraljestva je za trenutek zaslepila Štefana, ki je podzavestno ponudil svetilko pregledniku.

„Staro mesto...“

Štefan je prikimal in odšel za drugimi, ki so se razgubljali po temnih rovih. Voščili so si prijazno dober dan in se zarili kakor krti pod nizke jeklene ter lesene opornike k ogljeni steni, ki se je v soju svetiljke svetila kot pravo črno zlato.

Kratko je zabrněl zvonec in kramp je zasekal v črno gmoto, ki se je upirala in vdajala ter se oddvajala od gladkega, skalnatega stropa. Ob strani je rezko zategnil konvejer — sprovajalec premoga...

Štefan si je obrisal pot s čela. Pod čelado so se mu lepili mokri lasje...

Doma ni več, vzeli so mu ga, morda celo razdejali; razdejali srce, toda volje nikdar! Še bo stal dom, še; takrat, ko ne bo o njih več niti sledu v naših krajih in ko bo spomin nanje obledel. Štefan je zamahnil, da se je zrušila plast kot izpodsekana... Tam daleč se je skozi solze nasmehnil Janezek...

* * *

Prejela sem Tvoje pismo, ljubi mož, in sam ne veš, kako si me razveselil. Poleg mene sedi Janezek in me gleda z vprašujočimi očmi, a Joško brblja v mojem naročju. Vesel bi bil obeh, ko bi ju videl.

Vedi, da mi je manj hudo za dom kot za Tebe, da si mi več kot one hladne stene, ki sem v njih živela poslednja leta brez Tebe. A da se mi živ vrneš...

Nič ne maraj, kaj govore! Saj iz njih ust lije le mržnja. Zato so nam tudi dom vzeli; kaj bi ga sicer potrebovali!

Ljubi mož, mar se hočeš opravičevati? Pred menoj si čist, pa naj poreče kdorkoli, kar hoče. Moja in Tvoja vest sta lahko mirni. Živeli smo in živimo pošteno od lastnega znoja in ni nam treba, da bi nam kdo milostno rezal kruh. A ostalo nam bo navrgel Bog, ki je neskončno dober i ki ne bo zavrgel revežev v stiski.

Mati so legli k večnemu počitku, ne da bi Te še poslednjič videli, kot so si želeli. Zdaj sem sama, z Jožkom in Janezkom in dvema repoma v hlevu. Pa se bomo že kako prebili. Piši čimpreje in dolgo!

Tisoč poljubov in pozdravov
od Jožka in mene

Tvoja Ana

Ljubi ata, hodim v šolo, pa se zame nič ne bojte.

Pozdrave Janez.

NAŠI MRTVI

Iz daljne Avstralije smo prejeli sporočilo, da je dne 27. decembra lanskega leta umrl zdravnik DR. AVGUST OMAHEN.

Pokojni je s hčerko Niko prehodil pot begunca preko Italije in se naselil v Argentini. Delal je kot zdravnik v provinci Misiones, pozneje, ko se je poročila hčerka s sinom pok. prof. dr. Srečka Baraga, pa se je vrnil v Buenos Aires in živel s hčerko in zetom vsa leta do odhoda v Avstralijo.

Že več let je bolehal na zahrbtni boleznii in imel zaradi tega tudi velike nepravilike za vselitev v Avstralijo.

Hčerkin mož si je s pridnim delom v Avstraliji ustvaril lep dom, tako da je vsa družina živela skupaj. Rahlo zdravje se je začelo slabšati in je pokojnik dotrpel daleč od nas in svoje domače zemlje.

Bil je naš zvesti naročnik Tabora, ki ga je vedno komaj čakal.

Pokojnika bomo ohranili v lepem spominu; hčerki z družino pa naše sožalje.

Po krajši boleznii nas je zapustil 3. julija 1979 v Velikem Buenos Airesu gospod KAREL BELEC.

Pokojni je bil visoko izobražen mož; tih in skromen je trpel begunsko

življenje. Kljub temu, da je bil doma bogat trgovec v št. Vidu nad Ljubljano, je tu v Argentini imel skromno službo in ni nikoli potožil svoje nesreče. Z ženo go. Emo sta živela pri sinu Petru v Villa Ballester.

Plemenitega gospoda, zvestega čitatelja Tabora in člana Zavetišča dr. Gr. Rožmana, ne bomo pozabili.

Gospe soprogi in sinu Petru z družino naše sožalje.

Dne 21. avgusta 1979 se je hitro razširila vest, da je na operaciji srca umrl v Buenos Airesu naš soborec FRANC HOMOVC.

Pokojni se je rodil 19. maja 1922 v Verdu pri Vrhniki. Že zelo mlad je stopil v Vaške straže na Dobravo in pozneje kot domobranec naredil ofircski tečaj v Ljubljani ter bil v borbah po raznih krajih na Dolenjskem. Iz Borovnice se je umaknil na Koroško; ker pa je že vedel, da vračajo domobrance partizanom, je pobegnil in prišel s pokojno mamo in sestro Mimi por. Lobnik v Italijo.

Spominjam se ga kot mirnega in vljudnega fanta, ki je potrpežljivo prenašal usodo nas vseh. V Senigaliji se je 1. junija 1947 poročil z gospodično Olgo Vičič in emigriral v Argentino. Tu je začel pridno delati in si ustvaril lep dom. V družini je imel dve hčerki in sina.

Počasi pa je začel bolehati na srcu. Kljub skrbni pažnji se mu je bolezen slabšala. Sam se je odločil za operacijo, kateri je na žalost — podlegel.

Bil je zvest naročnik Tabora in član Zavetišča škofa Rožmana.

Kako je bil pokojni bivši domobranec priljubljen, je pričal njegov pogreb.

Dragi France, hvala Ti za tvojo protikomunistično borbo. Prekmalu si odšel; vendar Ti je tako odločil Stvarnik, da si se še mlad pridružil našim pobitim bataljonom.

Med nami boš živel v spominu do konca.

Gospe Olgji, otrokom, sestri in ostalim sorodnikom naše sožalje.

IZ DRUŠTEV

Duhovniku — prijatelju

Minulo je že nekaj dni, odkar je Tabor DSPB Cleveland pripravil Spominsko proslavo pobitim junakom slovenskega domobranstva. Vsaka proslava ima neko točko svojega viška in na tej proslavi je prav gotovo višek, ko slovenski duhovnik povzdigne kelih sv. daritve za umorjene slovenske domobrance.

Tabor DSPB Cleveland se iz globočine srca in trdnim domobranskim

duhom zahvaljuje slovenskemu duhovniku g. župniku rev. Mirku Kozini, ki je prišel iz daljne Kalifornije, se umestil v vrsti še živečih domobrancev in z njimi skupno dal slavo slovenskemu junaku-domobrancu, kateri je bil zločinsko umorjen v letu 1945, umorjen le zato, ker je branil vero, svoje drage in svoj dom. Pridiga č. g. župnika Mirka Kozine je izzvenela kot glas pokojnega velikana škofa Gregorija Rožmana. Besede, ki so bile ganljive, še bolj pa pretresljive. Kje so slovenski duhovniki? Kajti ob njihovi strani mu je stal duhovnik-tujec, da se udeleži in prisostvuje daritvi sv. maše za slovenske domobrance.

Duhovniku g. župniku Mirku Kozini, ki je najprej duhovnik, potem drugo (ne kot nekateri, ki so ravno obratno), izrekamo tudi našo globoko zahvalo za njegovo skrb za invalide in pohabljenca slovenskega domobranstva.

Dogodilo se je tole:

V opoldanski uri pridem do njega in mu sporočim glede mašne nabirke. On položi svojo roko na mojo ramo in me z mirnim duhovniškim, prijateljskim pogledom nagovori: „Imate toliko domobrantskih invalidov in revežev, za nje skrbite, njim dajte vse...“ Njegova duhovniška roka, ležeča na moji rami, se počasi odmakne in v tem trenutku vzdignem jaz svojo roko, jo podam njemu in izrečem v tistem glasu, a z vsem srcem: „Hvala, g. župnik Mirko Kozina. Slovenski domobranec, z mirnim srcem je mogoče reči: Slovenski duhovnik je tvoj prijatelj (le poznati ga je treba) in eden največjih prijateljev je gotovo g. župnik Mirko Kozina.“

Še enkrat, g. župnik Mirko Kozina, v imenu vsega slovenskega naroda, ki se je udeležil domobrantske spominske proslave, izrekamo: Hvala in Bog vas ohrani.“

Za Tabor DSPB Cleveland:
Filip Oreh, tajnik

KRAJEVNIM ORGANIZACIJAM IN ČLANSTVU TABOR-a SPB

Ideje naše borbe, ki nas družijo in kateri smo se odzvali pred mnogi leti, ko nas je naša domovina klicala, ne smemo nikdar pozabiti, ne smemo jo zatajiti. Ostati nam mora luč, ki nam bo svetila na poti naše skupne borbe proti komunizmu.

Naša domovina je lepa; tam smo preživeli naša mlada leta, tam nam je tekla naša zibelka, tam smo se učili našega lepega slovenskega jezika; domovina je nam vsem draga, je vabljava; ali pozabiti ne smemo, da ji vladajo zločinci, morilci. To so tisti ljudje, ki so nas politične emigrante zmerjali z izdajalci, to so tisti, ki še do danes niso priznal, preklicali ali popravili največjega zločina nad našim narodom. Da, vsi ljubimo svojo domovino; toda tisti, ki so našem narodu nakopali komunistično sužnost in nam danes govorijo: Pozabite, kar se je zgodilo pred tolíkimi leti, nimajo te pravice! Toliko gorjá, trpljenja in krivice se ne sme nikoli pozabiti!

Teško je razumeti našo politično emigracijo, ki se vrača na obiske in se klanja onim, ki so krivi zločinov Vetrinja. Sami so bili priče teh pokolov, ali danes so, na žalost, vse to pozabili. Koliko izgovorov imajo!

Bratje soborci Taborjani, ostanite zvesti naši ideji, ne pozabite, da nas je Bog ohranil, da nadaljujemo to protikomunistično borbo ne nasedajmo tej lažni rdeči propagandi, ki se širi in dela razdor med nami.

8. septembra bo ob 4. uri popoldne v Torontu, Kanada, naš 23-letni občni zbor. Naprošamo vsa krajevna društva in zastopstva, da nam vsaj do 15. avgusta pošljejo svoja poročila, ki naj po možnosti obsegajo sledeče:

- 1) Kratko poročilo o delu organizacije.
- 2) številčno stanje društva, in število naročnikov lista Tabor.
- 3) Imena in datum članov, ki so umrli v pretekli poslovni dobi.
- 4) Finančno stanje društva in vsoto podpor, poslanih krajevnim podpirancem.
- 5) Težave društva in predlogi za bodoče delo.

Ta poročila so nam nujno potrebna, da bomo lahko podali situacijsko poročilo na tem občnem zboru.

Za glavni odbor: Ivan Palčič

DOPRINESIMO SVOJ DELEŽ

Že nekaj let stoji pol kvadre od „Camino de cintura“ med San Justom in Moronom enonadstropna stavba slovenskega Zavetišča dr. Gregorija Rožmana, ki pa je dogotovljena le v pritličju, kjer je razen upravnih in družabnih prostorov še osem stanovanjskih sob, ki so vse zasedene po ljudeh, ki jih je ta ustanova sprejela v svojo oskrbo.

Prvo nadstropje pa, kjer je predvidenih sedemnajst sob, stoji in čaka svoje dograditve. Ves denar, ki prihaja v fond te ustanove, se uporablja izključno le za dograditev tega doma, v nobenem slučaju pa za vzdrževanje ljudi, ki tam živijo, ker to se vzdržuje samo z mesečnimi prispevki stanovalcev.

Z dograditvijo celotne stavbe in ob večji zasedbi bomo lahko zaposlili tudi tako potrebno strežno osebje, kar nam ob premajhnem številu stanovalcev ni mogoče. Zaradi tega smo

bili primorani do sedaj odklanjati vse tiste prosilce, ki bi potrebovali bolniško nego.

Za doseg tega cilja, ki bo dvignil ugled slovenstva pred tujci, obenem pa bil vsakemu izmed nas jamstvo v starostni dobi, vas lepo prosimo za sodelovanje.

ODBOR

Slavje v Zavetišču Dr. G. Rožmana 26. avgusta 1979

V soboto je lilo kot iz škafa in smo zaskrbljeni čakali, kakšna bo nedelja. V nedeljo pa je bil prelep sončni dan; tako da je bil lepo zavetiščni vrt ves umit, drevje v cvetju in ljudje so prihajali k sv. maši, ki jo je daroval msgr. Anton Orehar. V svoji pridigi je poudaril dobroto pokojnega škofa Rožmana, katerega ime nosi Zavetišče. Nadalje je čestital vsem, ki se trudijo, da bi ta ustanova bila nad vse prijeten dom vsem, ki v njem živijo. Po sv. maši je bilo izvrstno kosilo „asado“, za kar poskrbe zunaj naši bivši soborci, v kuhinji pa pridne gospe: Kati, Vera, Tinca, Pepca in Ivanka. Udeležba je bila izredno zadovoljiva in so ljudje občudovali gradnjo, ki se nadaljuje in končujejo sobe, ki so lepo opremljene, najbolj pa naravo in lepo brajdo, kjer je naš „Bogec“ — znamenje iz lesa.

Po kosilu je zaigral orkester; najlepše je zadonela pesem: Oče, mati... in ljudem so se orosile oči.

Z veseljem bomo nadaljevali naše delo in vabimo vse, da nam pri tem pomagajo.

Hvala vsem, ki so pripomogli, da je dan obletnice blagoslovitve zavetišča tako odlično uspel.

ZA BELEŽNICO

Dobri pastir!

V prejšnji številki našega glasila smo prinesli izvleček iz komentarja, ki ga je o romanju papeža Janeza Pavla II. na Poljsko prinesla poznana ameriška tedenska revija TIME.

Zanimalo nas je, kakšen odmev je našel TIME-ov komentar med njegovimi bralci.

Za naše bralce smo iz iste revije z dne 9. julija 1979 pobrali naslednje odmeve iz pisma TIME-ovemu uredništvu:

Nekega dne, še preden bo zatonilo stoletje, bo prvi teden junija 1979 šel v zgodovino kot začetek konca komunizma širom sveta. Verujem, da je moralni udarec prišel preko obiska Poljski tega resničnega moža svobode — Janeza Pavla II.

Pretrsljiv odgovor Svetemu Očetu dokazuje, da narodi močne volje lahko vzdržijo in premagajo tiste, ki jih hočejo tlačiti.

Ta mož ne plemenituje samo Poljakov in katoličanov, ampak ves človeški rod.

Ob tem se moramo nujno spomniti, kar je nekje zapisal Ortega y Gasset: „Dolgo pred tem bo širom planeta slišen mogočen krik, ki se bo razlegal kot tuljenje neštevilnih psov proti zvezdam, proseč nekoga ali nekaj, da prevzame vodstvo...“

Dobri pastir, vodi nas v zarje svobode!

IZ PISEM

Detroit, Mich., 8-1-79

Cenjeni!

Tem potom naročam novo izšlo knjigo v angleščini THE ORCHARD. Upam, da bo res informativna, kar potrebujemo za naše tu rojene otroke. No, vendar se je našel nekdo med slovenskimi izobrazenci, ki se je opogumil in žrtvoval. Kaj pa delajo stotine ostalih? Samo svoje žepe polnijo? Prilagam ček za 10 dol. Preostanek je za invalidski sklad.

S slovenskim pozdravom!

Theresa Gerkman

...Prebral sem, da se neki soborec-domobranec huduje nad B. M., kako v „Vestniku“ krepko zagovarja pokojnega dr. Cigana pred istim režimom, ki mu je še za življenja podelil celo visoko odlikovanje. Čeprav tudi „Vestnik“ predstavlja bojavnike, ki so vsaj nekoč bili, če hočete — Rupnikovi domobranci, ne pričakujem, da bi ti naši bivši sobojevniki na straneh svojega vrhovnega poveljnika in ustanovitelja proti krivičnemu blatu, ki ga določen krog (hvala Bogu nebogljen!) grmadi še na njegov nemi grob... Zaradi zgodovine moram postaviti v pravo luč vsaj en argument izmed vrste nerodnih, ki jih B. M. v svoji sicer dobro utemeljeni razpravi uporablja. Kot v škofovem življenjepisu dr. Jakoba Kolariča CM sem tudi v tej razpravi (Vestnik 1979, št. 4-5-6, str. 87) zasledil, da naj bi bila fotografija škofa dr. Gregorija Rožmana v družbi SS-generala Erwina Rösenerja — fotomontaža. Če B. M. misli na tisto stereotipno sliko ob priiliki domobranskega mimohoda pred uršulinsko cerkvijo, ki jo je režim že tisoče krat objavil, ga moram zaradi zgodovine popraviti. Ne tista, ne vrsta drugih fotografij, ki jih imam na razpolago, kjer je pokojni škof v družbi z Rösenerjem, niso nikakšna fotomontaža, ampak izvirni posnetki.

Te posnetke je napravil eden izmed fantov poznane katoliške fotografske družine Pavlovčič v Ljubljani. Sicer so pa nekateri teh posnetkov takoj tudi izšli v takratnem ljubljanskem časopisju — že leta pred tem, preden bi jih komunisti utegnili montirati. Neglede na to, da težko razumem, v čem naj bi te slike bile škofu, ki je — kot general Rupnik — tista leta storil vse, samo da bi narodu pomagal, v sramoto ali vsaj „kompromitirajoče“, hočem tu opozoriti, da imamo proti komunističnemu zgodovinopisju zadosti drugih argumentov in se nam ni treba loviti za slamice, katere nam lahko takoj izpodnesejo in s tem ojalovijo ves naš trud...

Pozdrave!

Dr. Stanko Kociper

D-d, ZR Nemčija, 27. VIII. 1979

Dragi moj rojak...!

...Sedaj, ko sem bil doma, so mi otroci veliko pripovedovali, kako je bilo na mladinskem srečanju v... Hvala večnemu Bogu, sveta vera poganja nove sadove iz rdečega trnja v mlada srca...

Tabore čitam... Zelo so mi všeč. Tukaj vsaj slišiš pravo plat zvona. Spoznaš, kaj so tovariši komunisti delali in kaj še delajo. Mogoče pa so jim ure že štete. Hruška počasi dozoreva; mogoče bo prav kmalu padla z drevesa...

Pošiljam vam časopis..., katerega sem prinesel zdoma. Mogoče bom s tem vsaj malo pripomogel k širjenju Tabora; iz časopisa boste že izbrali, kar je zanimivega za vas... Na naslovni strani boste takoj videli diktatorja, kako ga partija napihuje s socializmom, da ga kar razganja... Saj ga bo menda kmalu res razneslo...

Pozdravljam vse moje rojake, naše drage Slovence tam daleč preko morja.

Bog — Narod — Domovina.

L. Z.

(Opozoriti moramo, da gornjega pisma ni pisal mogoče kak bivši domobranec, ampak Slovenec, ki je pravo podobo o domobranstvu dobil še iz Tabora; delavec, ki je iz Titovega in Kardeljevega rdečega samoupraviškega raja moral „s trebuhom za kruhom“ v tuji svet. — Op. ured.)

NA UREDNIŠKI MIZI

G. L. Z., Nemčija: Iskrena hvala za poslano in predvsem za iskreno tople besede, ki smo jih pobrali iz Vašega pisma našim bralcem — Vašim rojakom v daljnem tujem svetu — v tolažbo in zgled. Oglasite se nam o priložnosti še kaj! Iskrene pozdrave!

DAROVALI SO

Od 1. 7. 1979 do 31. 8. 1979

Za Zavetišče:

	(v pesih)
Dolčič Dobrila	50.000
Erjavec Ida	4.000
Klarič Marija (za zidavo) ..	100.000
N. N., S. Justo (za zidavo) .	50.000
N. N., S. Justo (za zidavo) .	95.000
N. N., Capital	24.000
Kušar Marija	10.000
Šabič Branko	6.000
Dulček Danila	100.000
Matevževič Janez	100.000
Šproc Berta	10.000
N. N., Hurlingham	20.000
Rus Srečko	100.000
Keršič Rudi	1.000
Janežič Janez	8.800
N. N., Argentina	50.000
Gerčar Viktor	2.000
Peršuh Janez	5.000
Kožar Janez	4.000
Bečaj Vili	4.000
Šivic Srečko	4.000
Mustar Stane	7.000
Kralj Marija por. Jerončič .	100.000
N. N., S. Justo (za zidavo)	200.000
Škulj Ela	14.000
Prodaja domobranske plošče	20.000
Msgr. A. Orehar — cerkve na nabirka pri sv. maši ob obletnici v Zavetišču 26. av- gusta 1979	54.550
Dobiček v Zavetišču 26. av- gusta 1979 ob obletnici bla- goslovitve	616.750
Ob obletnici smrti ge. Cirile Križ:	
Pipp, družina	20.000
V spomin na pok. Maksa Skarlovník:	
Tomaževič Lovro	30.000

V spomin na pok. **mamo Zupančevo**
Tomaževič Lovro .....

30.000

V spomin na pok. **brata inž. Evgena**
Baraga:

Baraga Saša .....

50.000

**Ob 10-oblentnici blagoslovitve temelj-
nega kamna v Zavetišču:**

Štefanič Jože .....

10.000

V spomin na pok. **Franceta Homovc:**

Cof Emil .....

10.000

**Štefanič Jože "Triglav" - Tor-
tuguitas, je podaril 10 sad-
nih dreves Zavetišču**

(v dol.)

DSPB Tabor, Cleveland ....

500

N. N., Kalifornija, ZDA ..

300

Tiskovni sklad "Tabor":

	(v pesih)
Šproc Berta	10.000
Tome Valentin	10.000
Prodaja knjige	5.000
Pelan Ema	5.000
H. Fr.	5.000
Tomaževič Lovro	10.000
Lavrih Ivan	12.000
Dolenc Vencel	5.000
Frančič Nace	5.000
Šušteršič Božo	5.000
Korošec Ivan	10.000

(v dol.)

Osredkar Franc .....

6

Platnar Janez .....

2

Dolarar Milan .....

5

Petrič John .....

5

Horvat Franc .....

2

Koritnik Tone .....

2

Poljanec Jože .....

2

Starič Lojze .....

2

Strojin Franc .....

8

Grebenc Jože .....

4

Invalidski sklad Tabor:		Rebolj Miha (St. Cath.) . . .	10
	(v pesih)	Medved Berti	10
Tomažević Lovro	10.000	Dejak Alojz	20
Matičič Lina	5.000	Zakrajšek Viktor	20
Dimnik Dušan	5.000	Kus Franc	10
	(v dol.)	Ferkulj Edi	10
Horvat Franc, Kanada	10	Kastelic Jože (38 Eith.) . . .	10
Koritnik Tone	10	Cerar Franc	10
Kukovica Jože	2	Zupančič Alojz	20
Petkovšek Vinko	2	Žukovec Hilarij	10
Poljane Jože	10	Pepevnak Franc	25
Rabzelj Ivan	2	Dejak Ignac	20
Rupnik Ivan	2	Meglič Ignac	20
Stibernik Tone	2	Pleško Stane	10
Starič Lojze	10	Jaklič Jože	10
Mrhar Julka	10	Golobič Jože	10
N. N.	10	Pavlin Peter	50
Grebenc Janez	2	Ugovšek Štefan	200
Plut Anton	12	Krnc Janez	10
Kastelic Ludvik	5	Štih Anton	10
Šuštaršič Rozi	10	Kuk Avguštin	25
Palčič Ivan	12	Blatnik Albin	40
Malevič Tone	7.5	Babič Lojz	17
Matkovič Martin	10	Bančič Janez	20
Cestnik John	2	Tomšič Franc	15
Zabukovec Dore	7	Ferkul Anton	100
Staniša Franc	2	Senica Janez	40
Cerar Jože	20	č. g. Mejač Jože CM	20
Novak Marjan, Toronto	10	Genorio Karl	5
Kavčič Ivan (st. Q.)	40	Matašič Janez	12
Kastelic Franc	10	Kralič Franc	2

Correo Argentino Sucursal J. L. Suárez (Bs. As.)	TARIFA REDUCIDA Concesión Nº 8133
	<hr/> FRANQUEO PAGADO Concesión Nº 2619